

Ennallistamisasetuksesta käytäntöön -hanke

KH 05.11.2025

814/00.04.02/2025

VALMISTELIJA:

elinympäristöjohtaja Petri Leskinen, p. 050 387 1973

Ekologinen kompensatio on Suomessa uusi, maailmalla jo pitkään käytössä ollut toimintatapa ihmisen aiheuttamien luontohaittojen hyvittämiseksi. Luontohaittoja aiheuttaa esimerkiksi rakentaminen ja muu maankäyttö.

Ekologisessa kompensaatiossa heikennyksen aiheuttaja, eli luonnonarvoja toiminnassaan heikentävä toimija, kuten kunta tai yritys, voi hyvittää toiminnastaan luontotyyppille tai eliölajin elinympäristölle aiheutuvan heikennyksen. Hyvitys tehdään tuottamalla vastaavia luonnonarvoja toisaalla, heikennysalueen ulkopuolella. Hyvityksiä voi tuottaa kunnostamalla tai ennallistamalla luontokohteita tai suojeluhyvityksinä.

Suomessa ekologinen kompensatio on toteutettu vasta muutamassa pienessä kohteessa, lähinnä Etelä-Suomen alueella. Elinympäristöpalvelut alkoi 2025 selvittää, millainen prosessi kompensatio on ja onko se sovellettavissa Utajärven oloihin. Selvityksen tulokset kootaan parhaillaan insinööriharjoittelijan (Kamk) opinnäytetyöhön, joka valmistuu marraskuussa 2025.

Insinööritöiden puitteissa selvisi, että kompensatio soveltuu hyvin lieventämään Utajärven alueelle sijoittuvien rakennushankkeiden haittavaikutuksia luonnon monimuotoisuudelle. Lisäksi selvisi, että Utajärvelle sijoituksia valmistelevat yritykset ovat lähtökohtaisesti kiinnostuneita kompensatiotoimista. Kompensaation käytännön soveltaminen Utajärvellä vaatii kuitenkin vielä lisää selvityksiä: Millaisia ansaintamahdollisuuksia kompensatio avaa maanomistajille? Miten kompensatio voidaan mahdollisesti sisällyttää kunnan omiin toimintamalleihin, esimerkiksi osana maapoliittista ohjelmaa ja kaavoitusta? Minkä verran löytyy paikallisia toimijoita toteuttamaan kompensation eri vaiheet, mukaan lukien hyvityssuunnitelman teko, ennallistamistoimenpiteiden suorittajat? Miten tuodaan yhteen kompensation tarvitsevat ja sitä tarjoavat (maanomistajat) toimijat? Onko kenties tarvetta välityspalvelulle? Miten voidaan hyödyntää avoimia paikkatietoaineistoja mahdollisten hyvitysalueiden etsinnässä? Mitä sopivampi hyvitysalue, sitä kustannustehokkaampi kompensatio on.

Seinäjoen ammattikorkeakoulun (SeAMK) johdolla suunnitellaan parhaillaan hanketta, jonka työnimi on ”Maanomistajalähtöiset turvemaiden ennallistamisen matalan kynnyksen monihyötyiset toimintamallit, demonstraatiot ja seuranta (MATALIN)”. Hanke keskittyy luontopohjaisten ratkaisujen kehittämiseen ja pilotointiin, joiden avulla voidaan parantaa ekosysteemien resilienssiä, hillitä ilmastonriskejä ja vahvistaa alueiden elinvoimaa. Hankkeen kumppanuusverkostossa ovat SeAMK, Geologian tutkimuslaitos, Oulun ammattikorkeakoulu ja Utajärven

kunta. Hankeidea on esitelty rahoittajalle, joka suhtautuu hyvin myönteisesti siihen.

Utajärven kunta on ollut mukana MATALIN-hankkeen valmistelutiimissä. Kunta vastaisi hankkeen työpaketista 4 ”Maanomistajien hyvitysmallien ja ansaintamahdollisuuksien kehittäminen”, johon sisältyy myös käytännön pilotointia. Työpaketti nojaa vahvasti hakukuulutuksen seuraavaan kappaleeseen:

”Pilotoidaan ja otetaan käyttöön luonnonarvomarkkinoiden menetelmiä ekosysteemien resilienssin parantamiseksi. Tarkoituksena voi olla esimerkiksi skaalautuvan ja pilottikohteena toimivan hyvityskohteen perustaminen ja tuominen markkinoille sekä kaupankäynnin kehittäminen luonnonsuojelulainsäädännössä määriteltyä luonnonarvohehtaaria käyttäen.”

Työpaketissa keskeisin tutkittava luonnonarvomarkkinoiden menetelmä on vapaaehtoinen ekologinen kompensatio.

Soveltuvien osin Utajärven kunta osallistuu myös hankkeen muihin työpaketteihin, kuten työpakettiin 2 ”Innovatiivisten ja matalan kynnyksen ennallistamismenetelmien kehittäminen”, jossa tavoitellaan muun muassa toimivien ratkaisumallien sisällyttäminen kunnan kaavoitukseen ja YVA-arviointiin.

MATALIN-hankkeen kokonaisbudjetti on noin 900 000 euroa, ja hankkeen toteutusajankaus on 1.10.2026 – 30.6.2029 (33 kk). Rahoittajataho on valtakunnallinen EAKR, tukitasona 80 %. Utajärven kunnan osalta kustannusmalli olisi ”Flat rate 40 % kehittäminen” ja sovellettava palkkakustannusmalli ”Tosiasiallisesti aiheutuneet palkkakustannukset”.

Utajärven osuudeksi hankkeen kokonaisbudjetiksi koko hankeajaksi (33 kk) ehdotetaan 212 456 euroa, joista omarahoitusosuus on 42 491 euroa. Utajärven hankebudjetilla katetaan yhden henkilön palkkakustannukset sivukuluineen. Flat rate -osuudessa on varausta ostopalveluihin selvitysten teettämiseen, matkustuskuluihin, viestintään, toimistokuluihin yms.

KUNNANJOHTAJA:

Kunnanhallitus hyväksyy hankkeeseen osallistumisen ja hankerahoituksen hakemiseen liittyvän aiesopimusluonnoksen. Rahoituspäätöksen jälkeen tulee varsinainen hankesopimus hyväksyttäväksi kunnanhallitukselle. Kunnanhallitus valtuuttaa elinympäristöjohtajan allekirjoittamaan aiesopimuksen.

PÄÄTÖS: